

La tribuna

Josep Mascaró Pasarius: una persona decisiva per a la salvaguarda del patrimoni

Mateu Martínez (*)

El Premi Maria Lluïsa Serra, de defensa i enriquiment del patrimoni històric de Menorca, està adreçat a distingir una persona, persones o entitat cultural que s'hagin destacat en la protecció, la conservació, l'enriquiment, el foment, la investigació i la difusió del patrimoni històric o cultural de l'illa. El premi és honorífic, no té quantia econòmica vinculada, i consisteix en la imposició de la Taula d'Or.

L'any passat, el Ple del Consell Insular va aprovar, de forma unànime, la proposta de concessió del Premi Maria Lluïsa Serra a Josep Mascaró Pasarius.

Josep Mascaró Pasarius es va distingir per la seva plena dedicació, al llarg de tota la vida, a la investigació, la recerca i la difusió del patrimoni històric de Menorca. La feina de Mascaró Pasarius va ser essencial en àmbits com ara la toponímia, però també en altres àmbits com el de la cartografia. Va fer un treball de camp exhaustiu per a l'inventari del patrimoni arqueològic. I aquest treball d'inventari no va ser debades: hem de tenir en compte que si avui tenim a Menorca entorn a 1.300 béns d'interès cultural és degut, principalment, a Mascaró Pasarius.

Per tots aquests motius, la concessió del Premi Maria Lluïsa Serra a Mascaró Pasarius estava més que justificada.

El 2004 no ha estat tan sols l'any de la concessió del Premi Maria Lluïsa Serra a Mascaró Pasarius. Afortunadament, vam vèncer tots els entrebancs per a posar a l'abast del públic una obra tan important com el Corpus de Toponímia de Menorca, que finalment veia la llum gràcies a un conveni entre l'editora Hora Nova, la Fundació Sa Nostra i el propi Consell Insular de Menorca.

Crec que ens hem de felicitar tots pel fet que el públic pugui tenir al seu abast el Corpus, una obra d'investigació i difusió dels noms de lloc de l'illa, un exhaustiu estudi de la nostra toponímia, part fonamental del que es coneix com a patrimoni cultural intangible.

El patrimoni cultural intangible és el conjunt de formes de cultura tradicional i popular, obres col·lectives que sorgeixen d'un cultura i es fonamenten en la tradició, de transmissió principalment oral. Vinculat, doncs, a les identitats culturals, fa referència als modes de vida, expressions, costums i creativitat popular.

El patrimoni intangible, del qual la toponímia n'és expressió territorial, és d'una fragilitat extrema, sotmès a un clar perill de desaparició, entre altres motius, perquè, per definició, no té suports físics que el sustentin. Això precisament ha de ser el que convida les institucions i la societat en general a prendre consciència de la necessitat de preservar aquesta riquesa.

La toponímia, com deia, és expressió territorial d'aquest patrimoni intangible. La toponímia és la part de l'onomàstica que estudia l'origen i el significat dels noms de lloc. Els

noms no són mai res de circumstancial. Darrere cada nom hi ha una informació que se sintetitza en una paraula. Els topònims, així, ens parlen de les comunitats humanes que han passat per un territori determinat (a Menorca, ens recorden, per exemple, el passat islàmic de l'illa), ens parlen dels accidents geogràfics, de la riquesa natural de l'illa. Ens parlen també d'esdeveniments històrics, de naufragis, de personatges que un temps foren... Els topònims, així, esdevenen també camins per conèixer el llegat que ens ha arribat i, en definitiva, per conèixer-nos.

Els topònims s'estan perdent. Ligats com estan a una forma de transmissió oral en desús, cada cop hi queden menys persones dipositàries dels noms: pagesos i pescadors, especialment, com amb la seva progressiva desaparició s'enduen aquesta riquesa. I també altres circumstàncies, com la moda ridícula de «rebatejar» amb noms inventats indrets que tota la vida havien tingut la pròpia denominació.

Per aquest motiu, és bàsic difondre l'important treball fet en el camp de la toponímia per Josep Mascaró Pasarius, és bàsic que la gent conegui els topònims, el seu origen, el seu significat.

Afortunadament, la societat menorquina està reconeixent Josep Mascaró Pasarius com una persona que va ser decisiva per a la salvaguarda del patrimoni cultural dels menorquins. Un reconeixement que, en definitiu, honora també la pròpia societat menorquina.

(*) Conseller de Cultura i Educació